

<https://doi.org/10.53656/his2023-2-7-bri>

Reviews and Annotations
Рецензии и анотации

МОНОГРАФИЯ ЗА БРИТАНСКИЯ ПОЛИТИК ЛОРД ХЕНРИ ПАЛМЕРСТЪН И РОЛЯТА МУ В КРИМСКАТА ВОЙНА (1853 – 1856)

Д-р Албена Симова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Кримската война (1853 – 1856) е сред онези съдбовни събития от световната история, които не спират да привличат интереса на изследователите. В българската историография обикновено се търсят следите, които този конфликт оставя в нашите земи, и начинът, по който влияе на процесите в Османската империя. В този дух са изследванията на изявени български историци като Иван Русев (Roussev 2019; Roussev 2021) и Пламен Митев (Mitev 2016). Но Кримската война несъмнено може да се разглежда и през призмата на политиката на Великите сили и определено интересен е случаят с британското участие във войната и ролята на лорд Хенри Палмерстън в нея. Именно на този въпрос е посветена наскоро публикуваната монография „Войната на Палмерстън. Великобритания, Кримската война и балансът на силите“ на преподавателя по „Нова история“ в Историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ д-р Любомир Кръстев (Krastev 2022).

Авторът поставя в центъра на своето изследване личния принос на Палмерстън в създаването на антируската коалиция между Великобритания и Франция в навечерието на Кримската война. Интересно е как британският държавник се противопоставя на опитите на Русия за налагане на хегемония в Европа, въпреки че на моменти неговата власт изглежда много несигурна на фона на постоянните властови промени в британската столица. Но дори и в опозиция, Палмерстън има впечатляващо влияние върху обществената жи-

вот в Англия. Избухването на войната заварва Палмерстън във вътрешното министерство и на сериозната възраст от почти седемдесет години. Това не му пречи да поведе провоенната партия в кабинета и да направи всичко по силите си тя да вземе превес над обкръжението на миролюбивия премиер лорд Абърдийн.

Любомир Кръстев проследява развитието на самата война паралелно с динамиката в британския елит и общество. Палмерстън е притеснен за липсата на напредък на фронта и постепенно успява да иземе инициативата. През февруари 1855 г. той оглавява ново правителство, което няма да се церемони във войната срещу Русия, както прави Абърдийн. С голяма енергия и решителност британският премиер впуска в действие своя мащабен план за ликвидирането на руската заплаха за Европа – негова първостепенна задача във външната политика още докато е министър във „Форин офис“ през 30-те г. на XIX в. Този път Кримската война и коалицията между Великобритания и Франция позволяват да се даде силен отпор на амбициите на царя за Пролливите – руска цел, която бива прозряна мигновено от Палмерстън. Книгата на д-р Л. Кръстев разглежда в подробности различни сюжети от войната, които се вливат в общия разказ за решаващото участие на британците и техния деен премиер. Но Палмерстън далеч не е обрисован единствено с положителни характеристики и авторът набляга на неговата склонност към крайности и интриги, като цинизмът му на моменти е отблъскващ дори за собствените му съюзници. Макар и планът му да е свързан със създаването на голяма европейска коалиция с антируската насоченост, то реалностите в политиката налагат прекратяване на войната много преди тези идеи да намерят реализация.

Това в книгата е обяснено чрез представянето на бедственото положение на войските на Кримския полуостров, борещи се с тежките условия след дълги месеци на военни действия. В този смисъл е добре, че монографията посвещава особено внимание на чисто военни и социални аспекти на войната, тъй като без тях не могат да бъдат разбрани ключови въпроси, изглеждащи, на пръв поглед, чисто политически решения. Така например е обяснено желанието на Наполеон III за излизането на Франция от войната, което е главен фактор за предсрочното прекратяване на военните действия. Разгледани са редица нови и непроучени аспекти на войната, което е възможно поради използването от автора голямо количество изворов материал от британските архиви (Британския национален архив, Кралския архив в замъка Уиндзор, Архива на Националния армейски музей, Челси, и Градския архив на Лондон). Трудът на Любомир Кръстев представя интересни карти и скици, които не са публикувани до този момент, което допълва текста с любопитни изображения и дава възможност да се подчертае за пореден път необятното богатство на тази тема. Проучени са също множество

публикувани документи, като парламентарни дебати, британската печатна преса от епохата, договори и др. Войната е разгледана и през погледа на очевидците чрез анализиранияте свидетелства на преките участници във военните действия. Писма на офицери, дневници и спомени спомагат за създаването на реална картина на войната, а чрез тях се долавя и емоционалният заряд на конфликта. Трагедията на войната бързо заличава романтичните представи, с които много офицери и войници от съюзническите армии акостирали в Крим.

Л. Кръстев обръща внимание и на съществената роля на печатната преса, която за първи път разкрива своя огромен потенциал в условията на военни действия. Четвъртата власт се оказва могъщ фактор в британския политически живот, едновременно влияещ върху обществените нагласи и удобно използван от политическите кръгове.

Изследването на Л. Кръстев несъмнено е приносно, а поставянето на Палмерстън в центъра му го прави увлекателно и оригинално. Така „Войната на Палмерстън. Великобритания, Кримската война и балансът на силите“ се явява сполучливо допълнение към историческите проучвания, посветени на голямата тема за Кримската война.

ЛИТЕРАТУРА

МИТЕВ, П., 2016. „Българските граници“ в контекста на Кримската война. В: Митев, П., Рачева, В., (съст.). *Империи, граници, политики*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“. ISBN: ISBN 978-954-07-4209-0. 57-62.

КРЪСТЕВ, Л., 2022. *Войната на Палмерстън. Великобритания, Кримската война и балансът на силите*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“. ISBN 978-954-07-5619-6.

РУСЕВ, И., 2019. Криза по време на война? Кримската война (1853 – 1856) – различната война. *Известия на Центъра за стопанско-исторически изследвания. Т. IV. Кризи и стопанско развитие през вековете*, с. 52 – 65.

REFERENCES

MITEV, P., 2016. “The Bulgarian Borders” in the Crimean War context. In: Mitev, P., Racheva, V. *Empires, Borders, Policies*. Sofia: Sofia University Press. ISBN: ISBN 978-954-07-4209-0. 57-62.

KRASTEV, L., 2022. *Palmerston's War: Great Britain, the Crimean War and the Balance of Power*. Sofia: Sofia University Press. ISBN 978-954-07-5619-6.

ROUSSEV, I., 2021. The telegraph in the Crimean War. In: *The Routledge Handbook of the Crimean War*, pp. 310 – 319. ISBN 9780367217723.

ROUSSEV, I., 2019. Wartime Crisis? The Crimean War (1853 – 1856) – the Different War. *Proceedings of the Centre for Economic History Research*, vol. 4, pp. 52 – 65.

**A MONOGRAPH ON BRITISH POLITICIAN
LORD HENRY PALMERSTON AND HIS IMPACT
ON THE CRIMEAN WAR (1853 – 1856)**

✉ **Dr. Albena Simova, Assist. Prof.**

Web of Science Researcher ID: U-1422-2019

Faculty of History

University of Sofia

1504 Sofia, Bulgaria

E-mail: albena.simova@uni-sofia.bg